

kiezen voor werk

INKOM

BETAALD

WERK

ROL-

DELING

diversion

EEN DRINGEND VRAAGSTUK

In Nederland is ieder mens **gelijk**. Maar betekent dit dat iedereen **hetzelfde** moet zijn? Gelukkig niet. We hebben namelijk ook de vrijheid om zelf keuzes te maken. Je bepaalt bijvoorbeeld zelf met wie je trouwt, wat je met je vrije tijd doet, of je een gezin wil en hoe je vervolgens omgaat met de zorg voor kinderen. Ook mag je zelf bepalen of je betaald werk doet.

IN
NEDERLAND

IS

IEDER

MENS

GELIJK

INHOUDSOPGAVE

Een dringend vraagstuk

Kiezen voor Werk

Stap 1: 'Weet jij waar je aan toe bent?'

Stap 2: 'Weet je wat je wilt?'

Stap 3: 'Waar start je?'

Impact vergroten

P.3

P.8

P.18

P.20

P.24

P.26

Maar in Nederland...

...is

70%

van de hoger opgeleide stellen is tweeverdiener, tegenover **55%** van de laag opgeleide stellen ¹

...verliezen vrouwen

25%

aan koopkracht bij een scheiding, mannen verliezen **0,2%** ²

...heeft

15%

van de vrouwelijke statushouders na 5 jaar betaald werk, tegenover **33%** van de mannelijke statushouders ³

...is

51%

van de vrouwen niet financieel onafhankelijk. Je bent financieel onafhankelijk volgens de overheid als je 100% van het minimumloon verdient ⁴

... zijn vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond beduidend minder vaak economisch zelfstandig dan autochtone vrouwen. Hoewel zij grote sprongen maken in het onderwijs, is maar

27%

van de vrouwen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond economisch zelfstandig. Dit tegenover **57,6%** van de autochtone vrouwen **43,5%** van de vrouwen met een Antilliaanse achtergrond en **52%** vrouwen met een Surinaamse achtergrond ⁵

BRONNEN

1
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2011/12/van-een-verdiener-naar-tweeverdiener-de-nieuwe-norm>

2
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/08/trends-in-de-financiele-gevolgen-van-een-echtscheiding>

3
<https://www.kis.nl/publicatie/barrieres-en-mogelijkheden-voor-arbeidsparticipatie-vluchtelingenvrouwen>

4
Emancipatienota 2018-2021
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/03/29/emancipatienota-2018-2021>

5
<https://www.ocwincijfers.nl/emancipatie/participatie-van-vrouwen/economische-zelfstandigheid>

Zijn dit cijfers waar jij van schrikt? Of verbazen ze je niet?

In Nederland hebben vrouwen dezelfde rechten als mannen. Maar zoals je ziet in de cijfers, zijn vrouwen vaker financieel afhankelijk of kwetsbaar. Jouw organisatie heeft waarschijnlijk geen cijfers nodig als eye-opener. Maar dit geldt niet voor iedereen. Jouw organisatie werkt dagelijks aan de verbetering van de positie van vrouwen en heeft toegang tot een lastige bereikbare, soms kwetsbare groep. Een groep waar overheid, gemeenten en instanties, niet altijd direct mee in contact staan, of waarvan zij niet het achterste van de tong te zien krijgen. Dit soort cijfers én de verhalen hierachter, staan bij dit soort organisaties niet altijd op het netvlies.

Werk kan zorgen voor plezier en persoonlijke groei. Werk is bovendien de beste garantie op een leven zonder armoede en schulden. Met werk heb je meer mogelijkheden om je eigen keuzes te maken. Diversion maakt zich zorgen over de kwetsbare positie van vrouwen. We willen vrouwen daarom stimuleren bewustere keuzes maken over werk.

Diversification wil dat vrouwen minder financieel kwetsbaar zijn. Daarom zijn we de afgelopen periode samen met vrouwenorganisaties door heel Nederland een uitdaging aangegaan.

KIEZEN VOOR WERK

Met deze organisaties brachten we meer dan zestig groepen en in totaal ongeveer 600 vrouwen bij elkaar om **Kiezen voor Werk** uit te proberen. We namen per groep twee dagen de tijd om het gesprek aan te gaan over geld, werken, zorg en (culturele) barrières, om op die manier vrouwen bewustere keuzes te laten maken. Deelnemers werden gevraagd hun dilemma's op tafel te leggen door vrouwen die ooit zelf in een financieel kwetsbare situatie zaten en dit hebben weten om te keren.

De belangrijkste uitkomst: bijna alle vrouwen die deelnamen, praten nu wel met hun om-

geving over werk, bereiden zich voor op een volgende stap of hebben die al genomen. Naar een opleiding, naar vrijwilligerswerk of een betaalde baan. De grootste succesfactor van deze verandering? Dat waren de vrouwenorganisaties die zorgden voor het vertrouwen dat nodig was om het lastige gesprek nu wél eens met elkaar te voeren.

In deze methode, bedoeld voor organisaties die zich inzetten voor vrouwen, leggen we uit hoe ook jij een rol kan spelen in het tegengaan van financiële kwetsbaarheid. We nemen je mee in de belangrijkste stappen die je hierbij kunt doorlopen.

MOET JE DAN KIEZEN VOOR WERK?

Nee, natuurlijk niet. Maar voor veel vrouwen is niet werken geen vrije of bewuste keuze. Soms ligt dat aan gebrek aan opleiding, geen geld voor kinderopvang of zelfs arbeidsdiscriminatie. Groepsdruk, culturele normen, vooroordelen spelen onbewust echter ook een grote rol.

Vrouwen zien werk soms niet eens als mogelijkheid. Onderzoek wijst uit dat het ontwikkelen van een arbeidswens afhankelijk is van de wijze waarop dit gestimuleerd of afgekeurd wordt door je omgeving, en dan met name in de context van de opvoeding.¹

¹ Ruitenbergh, J. F. (2010). Socialized choices: Labour market behaviour of Dutch mothers. *Age*, 6(138), 964.

Voor de positie van vrouwen is het belangrijk dat zij zich bewust zijn dat belemmerende gedachten een rol kunnen spelen in de keuzes die zij maken. En dat zij zich bewust zijn van de mogelijke (financiële) gevolgen van hun keuze om niet of weinig te werken.

Wij willen dat vrouwen in Nederland de vrijheid ervaren om hun eigen bewuste keuze over werk te maken. Hier moeten overheden, formele (hulp-)organisaties en vrouwenorganisaties samen aan werken.

MAAR OVER WIE HEBBEN WE HET DAN?

Cijfers opsommen is natuurlijk makkelijk, maar dat betekent niet dat elke vrouw in dezelfde situatie zit.

We kennen allemaal de voorbeelden van **vrouwen die in isolement leven**: zij spreken vaak de Nederlandse taal niet, hebben een beperkt netwerk, of mogen van hun man of familie niet buitenshuis werken.

Daarnaast zijn er de **vrouwen die zich niet bewust zijn van hun arbeidswens**. Ze hebben er gewoonweg nooit bij stilgestaan dat je eigen broek ophouden voor hen een realistische optie is. Of het nou gaat over laagopgeleide

“ Ik heb geen opleiding én ook nog nooit eerder voor een baas gewerkt. Waar begin ik? ”

vrouwen die thuis zitten met hun kinderen of nog studerende meiden op de universiteit die nog nooit met hun omgeving hebben gesproken over werk en hun studie zien als persoonlijke ontwikkeling.

Ook zien we vrouwen die wel willen werken, maar bang zijn voor de vooroordelen uit hun omgeving. Niet alleen de vooroordelen over werkende moeders, maar bijvoorbeeld ook spookverhalen over kinderopvang.

Ten slotte zijn er nog vrouwen die praktische belemmeringen ervaren. Zij worden bijvoorbeeld gediscrimineerd in hun zoektocht naar werk, of hebben beperkte mogelijkheden om werk en zorg te combineren.

In al deze groepen zitten vrouwen die gelukkig zijn met hun huidige situatie én vrouwen die ongelukkig zijn met hun situatie. Wat ál deze vrouwen →

met elkaar gemeen hebben, is dat zij financieel kwetsbaar zijn.

KWETSBAARHEID

Deze methode gaat niet over wie er thuis de kostwinner is of welke carrière vrouwen zouden moeten nastreven. Het gaat over het recht iets met je ambities te doen. En het gaat over financiële zelfredzaamheid.

Het huwelijk romantiseren, je niet bemoeien met geldzaken en er vanuit gaan dat het wel goed komt. Veel vrouwen zijn zich niet bewust van hun financiële kwetsbaarheid.

Wanneer zij een goed huwelijk hebben bijvoorbeeld, met een partner die genoeg verdient om als gezin rond te komen, lijkt er geen probleem te zijn. Toch kan een onverwachte gebeurtenis er voor zorgen dat een vrouw in een kwetsbare positie belandt. Denk aan een echtscheiding, een partner die werkloos raakt, ziek wordt of komt te overlijden.

Zo'n gebeurtenis zorgt er vaak voor dat vrouwen met geen of beperkte werkervaring brood op de plank moeten zien te krijgen. Dan gaat het vaak mis.

Ben je je als vrouw van deze scenario's bewust, dan maak je misschien wel andere keuzes.

WANNEER LAAT JE EIGENLIJK HET ACHTERSTE VAN JE TONG ZIEN?

Er gebeurt in Nederland veel om mensen naar werk toe te leiden. Gemeenten, arbeidsbemiddelaars en bedrijven hebben hier vaak goede oplossingen voor. Maar die oplossingen zijn niet op elk moment voor iedereen even effectief. Of je de stap naar werk nou eng vindt, er nog nooit over hebt nagedacht of door anderen actief wordt tegengewerkt; een gesprek hierover kan een gigantische drempel zijn.

Of je je nou inzet voor het tegengaan van gedwongen huwelijken, taalles geeft of ondersteuning biedt bij scheidingen; veel organisaties die zich inzetten voor de positie van vrouwen weten heel goed wat er bij hun achterban speelt. Zij hebben een vertrouwdsband met de vrouwen die ze ondersteunen.

Dit vertrouwen zorgt ervoor dat vrouwen eerder het achterste van hun tong laten zien dan bij 'officiële' instanties. Jouw organisatie doet dus iets dat grote organisaties, met meer menskracht en middelen, niet voor elkaar krijgen. Je bevindt je dus in een unieke positie waarin je een groot verschil kunt maken.

Maar hoe benut je deze positie en zorg je ook dat overheden en formele organisaties jou als partner weten te vinden? We laten in een aantal stappen zien hoe jouw organisatie zowel voor de vrouwen als voor overheden en formele instanties een belangrijke rol kan spelen.

ONDER GELIJKEN

Bij jouw organisatie komen waarschijnlijk vrouwen bij elkaar die in vergelijkbare situaties zitten of met vergelijkbare belemmeringen te maken hebben. Allemaal in hetzelfde schuitje, zou je zeggen. Hoe breng je dan verandering teweeg? Volgens ons is dat juist het ideale uitgangspunt om een lastig gesprek over werk aan te gaan.

Tijdens *Kiezen voor Werk* bleek dat veel vrouwen ervoor vrezen veroordeeld te worden door mensen die vinden dat je als moeder niet buitenshuis zou mogen werken of juist door mensen die je er op aankijken dat je je diploma's niet benut. Het gevolg: veel vrouwen zwijgen en zetten dus ook geen stap. Eventuele schaamte over een slechte financiële positie versterkt dit alleen maar.

Het gesprek aan gaan met vrouwen in een soortgelijke positie, kan ontzettend helpen bij het doorbreken van dit patroon. De realisatie dat je niet de enige bent helpt schaamte en angst te overwinnen.

Het gebrek aan rolmodellen op het gebied van werk, kan het ontwikkelen van een arbeidswens beperken. Maar andersom werkt het gelukkig net zo. Daarom maakten we bij *Kiezen voor Werk* gebruik van zogenaamde *peer-to-peer coaches*; vrouwen die ooit in een soortgelijke situatie zaten en noodgedwongen of uit eigen beweging financieel op eigen benen leerden staan, en zich niet langer lieten tegenhouden in het nastreven van een carrière.

Zij maakten concreet hoe zij, hun gezin en de organisaties waar ze werken nu dagelijks de vruchten plukken van hun stap naar financiële onafhankelijkheid. Maar alleen een promopraatje trekt vrouwen niet over de streep: een eerlijk verhaal over wat hun keuze voor werk heeft gekost is minstens zo belangrijk. Want een keuze voor werk lukt helaas niet voor elke vrouw zonder strijd.

“ Ik had strijd verwacht, maar mijn kinderen en omgeving zijn juist ontzettend trots op mij. ”

STAP ÉÉN:

'WEET JIJ WAAR JE AAN TOE BENT?'

De eerste stap is ervoor te zorgen dat vrouwen zich bewust worden van het feit dat zij zich mogelijk in een kwetsbare positie bevinden. Veel vrouwen zijn thuis niet verantwoordelijk voor de geldzaken en weten niet hoe zij er financieel voor staan.

Het is belangrijk deze vrouwen bewust te maken van het belang van grip op je geldzaken. Je zult hierover dan ook directe vragen moeten stellen: hebben zij zicht op de inkomsten en uitgaven van hun gezin? Hebben zij een plan voor als er een inkomen wegvalt? Als je een huishoudboekje moet invullen, hoe ver kom je dan? En net zo belangrijk: zijn deze zaken thuis bespreekbaar?

Met name voor de vrouwen die niet eerder hebben nagedacht over hun eigen financiële positie is deze stap van grote meerwaarde. Op de website van [Kiezen voor Werk](#) kun je opdrachten en budgetschema's vinden die wij samen met het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) hebben gemaakt.

STAP TWEE:**'WEET JE WAT JE WILT?'**

De volgende stap is te zorgen dat vrouwen inzicht krijgen in hun (eventuele) arbeidsbeidwens, en in wat ze belemmert hier iets mee te doen. De ene vrouw weet goed wat ze wil, maar weet niet welke stappen te nemen. De andere vrouw heeft slechts een latente arbeidswens, maar heeft deze nooit onderzocht.

Vooruitkijken naar een stap op de arbeidsmarkt kan intimiderend zijn. Er is veel mogelijk, veel onmogelijk en talloze factoren wegen mee. In deze stap schep je orde; want hoe meer overzicht nu, hoe duidelijker de oplossingen straks.

Motivatie, zorgen over je kansen op de arbeidsmarkt en de thuissituatie lopen vaak dwars door elkaar heen. Knip het grote geheel op in stukjes, laat vrouwen inzichtelijk maken wat hun randvoorwaarden zijn om aan het werk te gaan en laat ze deze vervolgens onderzoeken.

Dus maak helder: wil je alleen werken om je financiële positie en die van je gezin te versterken, speelt de behoefte aan andere vormen van zelfontplooiing een rol en welke vrouwen hebben verborgen ambities? Weten vrouwen al iets over waar mogelijke kansen liggen op de arbeidsmarkt of hebben ze hier hulp bij nodig?

En niet te vergeten: wat houdt ze nog meer tegen? Zijn er mensen in hun omgeving die ze actief in hun vrijheid beperken, maak hen dan duidelijk dat dit niet normaal is help ze een plan te trekken. Waar nodig met professionele hulpverlening. Of laten ze zich leiden door perceptie? Gaan er spookverhalen rond over dat de crèche je kind slecht zou behandelen: stimuleer vrouwen er zelf eens een kijkje te gaan nemen. En denken vrouwen dat hun omgeving werk afkeurt zonder dat ze daar ooit over in gesprek zijn gegaan, spoor ze dan aan dit gesprek toch te voeren. Vaak vinden vrouwen in hun omgeving meer steun dan gedacht.

Praktische opdrachten om hiermee aan de slag te gaan en het handelingsperspectief van vrouwen te vergroten, vind je bij stap 2 op de [Kiezen voor Werk](#) website.

“ Ik had zoveel goede dingen over Nederland gehoord. Ik dacht echt dat ik hier meer vrijheid zou hebben. Maar er werd van me verwacht dat ik voor mijn schoonfamilie zou zorgen. Ik mocht niet naar school om Nederlands te leren en al helemaal niet werken. ”

STAP DRIE:

'WAAR START JE?'

Weten wat je wil en steun hebben van je omgeving is belangrijk, maar helpt je waarschijnlijk niet meteen aan een baan. Voor veel vrouwen is de drempel hoog om daadwerkelijk tot actie te komen op de arbeidsmarkt. Zij hebben weinig zelfvertrouwen en weten niet waar te beginnen. Een deel van hen heeft bovendien door hun afstand tot de arbeidsmarkt, geen reëel beeld van hun mogelijkheden.

Help ze daarom met het maken van een concreet stappenplan. Waar willen ze over een jaar staan, wat kunnen ze zelf doen om dat te bereiken en waar hebben ze hulp bij nodig? Verbind vrouwen daarna met organisaties die hen kunnen helpen zicht te krijgen op hun *employability*: zijn hun ervaring en diploma's (nog) relevant, hoe ziet de arbeidsmarkt er wat zijn de mogelijkheden om professioneel begeleid te worden naar een opleiding, een werker-varingsplek of betaalde arbeid?

Wil je weten bij welke (overheids)organisaties je aan kunt kloppen? Kijk dan bij de derde stap op de [Kiezen voor Werk](#) website. Hier vind je ook informatie over het maken van een stappenplan.

IMPACT VERGROTEN

In de laatste stap kwamen organisaties om de hoek kijken die in eerste instantie vaak weinig toegang hebben tot jouw achterban, maar wel veel expertise hebben op het gebied van arbeidstoeleiding. Om hier te komen was jouw organisatie onmisbaar, je hebt de drempel verlaagd voor jouw achterban naar het zelfstandig of met hulp zetten van een stap naar financiële zelfredzaamheid.

Je hebt ook gezorgd dat andere organisaties nu beter hun werk kunnen doen. Door je achterban stapsgewijs bewust te maken van de mogelijkheden binnen formele (hulp)organisaties. Vrouwenorganisaties draaien vaak grotendeels of volledig op vrijwilligers. Zoals je vast hebt ervaren, heb je vaak maar beperkt middelen tot je beschikking. Wanneer je vrouwen helpt een bewustere keuze te maken over werk zal je waarschijnlijk ook regelmatig problematiek op je bordje krijgen waar je niet direct mee uit de voeten kunt.

Denk bijvoorbeeld aan kwesties als het niet kunnen betalen van kinderopvang, het niet kunnen vinden van passend werk of soms zelfs discriminatie. In dit soort situaties is jouw rol soms beperkt. Er zijn hiervoor gelukkig andere instanties, zoals het UWV, de gemeente of zelfs de politie.

Wanneer er echter geen goede oplossing voorhanden blijkt binnen de bestaande (hulp)structuur en een vrouw tegen haar zin in een mogelijk kwetsbare positie blijft zitten, is het belangrijk dat er iemand aan de bel trekt. Lang niet iedereen heeft zicht op de situatie van deze vrouwen, en is zich dus niet bewust van de noodzaak een oplossing te vinden.

Hierna vertellen wij wanneer en hoe jouw organisatie van meerwaarde kan zijn in dit soort situaties.

WERELDEN BIJ ELKAAR BRENGEN

Overheden, hulporganisaties en arbeidsbemiddelaars ontwikkelen veel programma's voor mensen die een stap naar werk willen of moeten maken. Vaak met publiek geld. Het is ontzettend belangrijk dat dit aanbod goed aansluit bij de realiteit en zo effectief mogelijk is. Ook hierbij kan jouw organisatie cruciale rol spelen.

Jouw organisatie weet namelijk als geen ander wat er speelt bij je achterban. Dit betekent dat jullie weten waar het aanbod niet goed aansluit bij de vraag. Ook signaleren jullie als eerst nieuwe trends in de doelgroep. Kortom: je beschikt over een schat aan informatie. Grotere instanties en gemeenten krijgen deze informa-

tie niet of veel minder snel tot zich. Met jouw informatie kan het beleid en aanbod verbeterd worden. Jouw organisatie is dus een belangrijkere partner dan je misschien zelf denkt.

Wij willen jouw organisatie uitdagen jezelf nog actiever te laten zien: zo voorkomen jullie dat er kwetsbare vrouwen tussen wal en schip raken en help je zorgen dat beschikbare middelen zo effectief mogelijk worden ingezet. Dus laat van je horen en vergroot daarmee ook je eigen maatschappelijke impact!

Wil je meer weten over hoe je op het goede moment én bij de juiste organisatie aan de bel trekt? Kijk dan op de **Kiezen voor Werk** website: www.kiezenvoorwerk.nl. Wil je meer uitgebreide tips over hoe je binnen je gemeente invloed kunt uitoefenen, bekijk dan de website van Stichting Lobby Lokaal, www.stichtinglobbylokaal.nl. Dit is een organisatie die lokale initiatieven met weinig geld helpt met het behartigen van de belangen in de gemeente.

VERGROOT JE IMPACT EN LAAT JEZELF ZIEN! ONZE TIPS:

Ga er niet vanuit dat grotere organisaties niet met je in gesprek zouden willen, de deur staat vaak gewoon open. Dus bel op of schrijf een e-mail als je informatie nodig hebt, iets wil agenderen of wil samenwerken.

Als je een thema wil agenderen, probeer dan zo veel mogelijk concrete voorbeelden te verzamelen, in plaats van enkel een incident te melden. Weet je dat andere organisaties tegen dezelfde dingen aanlopen, bundel dan je signalen.

Houd niet alle informatie bij je. Juist door informatie te delen, maak je jezelf zichtbaar en relevant.

Het is belangrijk dat je naar de politiek vertolkt waar jouw achterban tegen aan loopt bij het zoeken naar werk en het vinden van de juiste ondersteuning. Maar als de vrouwen in je achterban zelf in staat zijn te vertellen wat ze meemaken, creëer dan een podium! Het helpt als het verhaal 'echte' gezichten heeft.

Deel je signalen niet alleen met ambtenaren en medewerkers van formele organisaties, maar ook met gemeenteraadsleden. Zij vinden het belangrijk om uit eerste hand te horen wat er speelt en weten niet altijd van het bestaan van jouw organisatie af. Beperk je hierbij niet alleen tot de partijen in de gemeenteraad die jouw thema's al op de agenda hebben staan, ga juist ook in gesprek met andere partijen.

“Mijn vrienden vonden het echt niet kunnen dat ik werk en moederschap wilde combineren. Ik ben blij dat ik toch heb doorgezet.”

— Deelnemer Kiezen voor Werk

Dit is een uitgave van Diversion.

Op de website www.kiezenvoorwerk.nl vind je voorbeeldoefeningen en filmpjes met herkenbare verhalen van vrouwen, die je kunt gebruiken bij het nemen van deze stappen uit deze methode. Meer vragen? Mail ons op meedoen@kiezenvoorwerk.nl

Met dank aan alle vrouwenorganisaties die hebben deelgenomen

Partners

NIEUWE

START

ZELF-

BESCHIKKING

VER